

S O K F É L E .

XVI szám Béts. Junius 26-dikén. 1832

B á r ó C u v i e r .

Május 13 - kán megholt Párisban Báró *Cuvier*. Frantzia Ország Pairje, a' betsületlegió nagykeresztese, a' kir. museumok főigazgatója, a' Természet tudományának Tanítója 's a' t. életének 62 évében. E' nagy férjfiúnak köszöni a' Természet Tudománya óriási előlépteit a' mai időben. Ő feltalálója a' hasonlító Anatómiának (bontztudomány), teremtője az új Zoologianak, 's felfedője talám két ezer új nemű szopó állatoknak, madaraknak, 's halaknak. Legszebb emléke azon szopó állatok 's a' t. nemeinek átnézése, mellyek 1791 — 1821 — 1832 lettek ismeretesekké, mint Ome-lin, Humboldt, 's Musignán munkáiból láthatjuk:

Esmertettek Nemek: Szopó állatok. Madarak. Uszómászók. Halak.

1791 - ben	400	2600	345	826
1821 - ben	500	4000	700	2500
1831 - ben	1135	4100	1500	7000

Withbread serháza Londonban.

Hogy az egész világon Londonban vannak a' legnagyobb serfőzőházak, hol képzelhetetlen mennyiségben készül a' ser, azt Weech utazó is bizonyítja, ki így ír Withbread serfőzéséről: Először az épület küszöbén lévő nagy forgó erömívet vagy gépelyt (machinat) néztem meg, melly gőz által hozattatik mozgásba. Bámulva állottam előtte, mindent, a' mit egy serfőzőházban emberi kéz tehet, azt ez a' gépely minden zaj nélkül végbe viszi. Tele meri vízzel a' különféle kádakat, 's edényeket, meghűti a' sert, 's ha egészen el-

Toldalék a' M. Kurírhoz.

készült megtölti vele a' hordókat, mellyeket, ámbár szörnyű nagyok, igen egyszerű mechanizmus által el is mozdít, ha mosatnak vagy meg vasaltatnak. — A' negyedik emeletben minden figyelmemet magára vonta egy szerfelett nagy rezes kád; ebbe meri az említett gépely mind azt a' vizet, melly az egész házban szükséges, 's ebből foly azután több tekerék tsön keresztül rendeltetése helyére.

Az udvaron különfedél alatt állanak a' serhordók, mindenkinek bámulnia kell ha ezeket az Óriási hordókat látja. A' mi híres heidelbergi nagy hordónk *)

---

*) A' heidelbergi hordó 3000 akós, most üres már, de tudni kell hogy a' német akók különféle nagyságúak, és sokkal kisebbek, mint az austriai, vagy magyar akók. A'ustriában a' legnagyobb hordó Klosterneuburgban találhatók. Magyarországban is vannak nagy hordók, ugymint Kirmarton mellett Eszterházy herczegnek vagyon 1000 akós hordója. De nagyobb az, mellyet Gróf Eszterházy Miklós bir Tatán, t. i. 1400 magyar akós. Tudva van, hogy a' magyar akó 32 pintes, az austriai pedig 40 kis pintes, 's hogy egy magyar pintből 5 austriai meszely kerül ki. Legnagyobb pedig Nagy Szombathban Szulini Szulinyi Antal úr remek készületű nagy hordója, melly 2110 $\frac{1}{4}$ magyar akó jó magyar bort foglal magában. Kiki tsak Nagy Szombatra jó, Szulinyi Ur pintzjébe siet, melly 20 ölnyi hosszú, 's 42 lábnyi magas, 's két más 160 ölnyi hosszú pintzék közt fekszik. Bámul az ember, 's tsudálkozik, ha a' Bachus tsarnokból bélép e' pintzébe, 's szemébe ötlük ez az óriási hordó, melly szeretett Nádorunk mesteri kézzel faragott képével 's több allegorikai képekkel dízeskedik. Tetejébe mind a' két részről galandos léptsők vezetnek. 36 ember könnyen elfér rajta, 20 pár tántzolhat, 40 — 50 ember ebédelhet.

Készíté ezt a' mesteri művet Donner pesti kádár a' legválogatottabb, legszárazabb, 's legszebb slavóniai fából 1823-ban. Ennek 24 vas abrontsa 87 mázsát nyom ószszesen, egyenként pedig mindegyike 362 $\frac{1}{2}$ fontot.

hozzájok képest tsak hordótska, A' legkissebbek 2000, a' legnagyobbak pedig 9000 akó sert rejtenek magokban. 'S illy hordókat 42 olvastam. Tsak most foghatam meg, hogy ronthatott - el házakat, hogy önthetett - el utszákat, 's hogy fullaszthatott meg embereket az illy szét pattant hordó, mint bizonyíták több évek előtt az Újságok. Ezután az istállókat néztem meg, hol 110 igen nagy, 's erős ló állott, melly széllyel hordja a' Városban a' sert. Gondolhatni mennyi pénz kívánatik illy serház állítására, 's mennyibe kerülnek tsak a' szolgák, kiknek száma 120, jöllehet minden nagyobb munka gépelyek által vitetik végbe. E' serházhoz tartoznak még több raktárak, műhelyek, úgy, hogy az egész minden nagyítás nélkül egy kis városhoz hasonló.

Illy nagy 's híres vala Barclay serháza is, melly Majus 24 - kén leégett. Néhány ezer akó sert fetskendeztek ki eloltására a' serény vízi puskák. H. M.

A z E l a l t a t ó k.

Azon szomorú időben, midőn a' Frantzia kormány a' hullámoktól ide 's tova hányattatott; voltak olyanok, kik a' zavarban igyekeztek halászni, és az alkalmazással hasznokra tudtak élni; 's meg nem elégedvén azzal, hogy kedves hazájok másoktól irgalmatlanul pusztítottatik, magok is önnön Hazafiai uton út félen rabolták. Egy illyen rabló tsapat volt az, a' kiket *Fütőknek* (chaffeurs) neveztek. Ügyesebbek, de ke-

Az egész hordónak az árán szép falusi jószágot lehetett volna venni, és még többet is akar költeni a' tisztelt birtokos úr, minthogy Grün Posony vármegyei híres építő mester terve szerént építend gothusi pintzéje felett egy nyilt Templomot az egész dicsére. Melly örvendetes, ha kedves hazánkban illy baráti által terjed a' szép művészség!

vésbé kegyetlenek voltak az úgy nevezett *Elaltatók* (endormeurs), a' kik ez előtt mintegy 20 esztendővel rabló pajkosságaikat űzték. Történt hogy egy tudós valamely közönséges kertben sétálván, egy tisztességes ruhájú férjfiu közelit hozzá, és meg szoritja a' kezét: „nem esmér az úr engem?“ — „nem kedves úr.“ — Én Lillei kalmár vagyok, a' hol én az Urat 7 esztendővel ez előtt láttam;“ — „meg lehet, én voltam 7 esztendővel ez előtt ott, hanem az urra nem emlékezem.“ — Az idegen kihúz egy pikszist a' zsebjéből „tessék“ „köszönöm én nem szippantok“ — „nekem úgy tetszik mégis, hogy az úr tobákolt ez előtt.“ — „Igen, de el szoktam tőle.“ — „Hanem, hogy tudott úgy egészen elfelejtkezni rólam? Mi együtt voltunk Harcourtban oskolában; nem jut eszébe? én elhagyom egy szempillantásra, gondolkozzon tsak róla.“ — Az esmeretlen elment, a' tudós folytatta tovább sétálását. — Egy fertály óra mulva ismét meg jelen, ugyan azt a' beszédet folytatja, és másodszor is kínálja tobákkal; „Én már mondtam az Úrnak hogy nem szívok.“ — „Engedelmet; én azt elfelejtettem.“ — Ekkor kérte a' tudóst, legyen szerentséje hozzá egy estvére (vatsorára), hanem a' tudós, a' kinek az ő régi oskola társa gyanúsnak tetszett, 's a' ki éppen két Dámát távolag esmerősei közül megpillantott, kapott az alkalmatosságon, hogy tőle megszabadúlhasson. — Én nem voltam bolond, mond ő a' Dámákhöz, „hogy egy esmeretlen embertől tobákot vegyek, a' ki talám *Elaltató* lehetett, azt feleltem neki, hogy nem szívok, tudta volna tsak, hogy éppen tegnap vettem egy pikszist 50 Louisdoron,“ — „mutassa az Úr“ kiált egy a' Dámák közül, — a' tudós a' zsebbe nyúl, és a' Pikszis — ? a' Pikszis helyett egy tzédulát talált, ezen

szavakkal: „mivel tudós uram nem szí tobákat, tehát nints szüksége .Pikszisre.“

A' gyermekszülő Aszszony ágy. *Hárléban* (Amérikában) egy régi szokás van, mely követésre méltó volna. Ha valami Aszszony a' szülés idejéhez közelget, azonnal egy nagy kokárdát gyoltsból a' ház ajtaja fellett kiakasztanak, és ettől az időtől fogva nem szabad senkinek a' küszöbön át hágni, ne hogy az aszszonyt a' maga jelenléte által megijeszze, és így veszedelembé ejtse. Sőt még az ő férjének sem lehet az első hat hétben feléje közelíteni. Ezenszokást sokan dítserik, 's méltó is egy oly aszszonyt minden veszedelem ellen oltalom alá venni, a' mely tsaknem életével áldoz, a' midőn hazájának hasznos polgárt szül.

Egy Olasz Nemes Ember menyegzőjét akarta innepleni. A' háborgó tengeren kívül, mellyből hamarjában halat teremteni nem volt mód, minden környülmények szerentsések 's kedvezők voltak. Azomban a' lakadalom reggelén egy nagy hallal imhol jó egy halász. Megörült az egész kastély, 's a' halász, egyszeriben a' nagy szálába vezetődik, hol a' házi Gazda vendégei jelenlétekben kérdezi mi lesz a' hal árra? „Halam árra?“ „Száz páltza“ — így szöll a' Halász — „hanem alkudozni nem szeretek, 's tsak egyetlen egyet sem engedhetek el belőle.“ Tsudálkozik ezen képtelen kívánságon az egész Társaság, de a' halász kívánságától el nem állott. „No jó — így szöll a' Gazda, — ez humoristikos ember — a' halra szükségünk van, 's tsak számláljátok ki tehát most mindjárt az árrát neki.“ Ötven páltza után felkiált a' halász: „Megállj, nekem egy feles társam van, a' hal árra felét annak kell adni.“ „Mit? hát két illy bohó van a' világon?“ „Igen, a'

másik itt áll a' kastély kapujában, — a' goromba kapus ez, ki engemet teljességgel nem akart addig bebotsátni míg a' hal fele árrát néki nem ígértem.“ — „Hozzátok fel egyszeriben — parantsolja a' Nemes Úr, — szoroson ki kell azt néki számlálni.“ A' tzeremónia végeztével a' kapus azon nyomban elbotsáttatott, a' halász pedig gazdagon meg kapta hala árrát. —

Mahomed Zászlója.

Ez a' vallásbéli 's politikai dolgokba olly nagy befolyású Zászló, melly már annyi századtól fogva lobogott az ütközetekben még nem került soha elleneséges kézbe. Multak felette az esztendőök százanként, hulltak alatta a' Katonák ezrenként 's mégis megmaradt. A' sok arany rojton kívül keveset láthatni már rajta, mert az idő értz foga mármár porrá változtatta. Színe zöld. Burkolja öt ragyogó szövésű 's arannyal gazdagon himezett bársony boríték. Tartatik egy tzitromfából készült szekrényben, melly kívül, 's belől arannyal 's ezüsttel gazdagon ki van rakva. Az egész had üszszegyűlése után felnyitja a' Múfti a' Sultán 's a' Nagy - Vezér jelenlétében a' ládát, kiburkolja a' legnagyobb tisztelettel, 's mutatja a' Seregnek, mint egy imádandó kintset, egy szent ereklyét 's tsudálatos jelet, melly a' győzelemhez vezet, 's fejtegeti továbbá a' vallás erejét, a' siron túl lévő boldogságot, 's a' t.

Theseus és Ariadné.

Sok Görög veté éltét kotzkára

Vágyván Ariadné bírására.

Theseus — rajta lévén már a' sor —

Meg szállítá a' szép szűzet egykor:

„Kertetek mappáját meg szerzettem,

„Mérő szereim magamhoz vettem,

„A' kétes úthoz van eleségem,
 „Nints tehát már semmire szükségem.
 „De, kedvesem! mégis, a' szerelem
 „Istenére kérlek, tedd azt velem,
 „Hogy a' kert fekvését és jegyeit
 „Szeretőd, biztos szádból értse itt! —“
 Mosolyga a' Leány 's szöll: „Angyalom!
 „Mappa, mérő, eleség, tsupa lom;
 „Rakd le mind azt, és tzelodat éred,
 „E' gombolyag fonal lessz vezéred.“
 Hajlott a' Hős, — engedett a' szónak
 'S Használt magának 's a' javallónak;
 Im, mint szerentsés völegény tére
Viszsa szabadítója kezére!

Félre hát a' böltselkedésekkel
 Gyermekek nevelők! 's azt hidjétek el,
 Hogy ha őket élni tanítjátok:
 Kezeikbe tsak akkor adjátok
 A' fonalat, melly tévedés nélkül
 Visz e' világ tsal-kertjén keresztül.

A' fejér színre.

Ti kék, piros, zöld színekkel
 Tartók jertek nézzétek el,
 Hogy színetek tsak a' mai
 Természet tulajdonai.

Színetek a' Más életbe'
 Egy sem jön emlékezetbe
 Mert lám az új nevek mellett
 Fejér kövek fognak helyet.

Jel. 2. 17. S**.

Tek. Kovács János Úrhoz az Eperiesi közönséges Bibliothéka fundá-
 lójához, Jun. 24-kén szerentsésen elért 68-dik születése napjára. M. J.

A' mit kívántam tavaly, azt kívánja ma szívem;
 Élj a' Nemzetedért, 's légy Neki Nesztora még.

Ritter Sickinggen itélete a' Magyarok felől.

Nézd: Darstellung des Erz. Oestreichs. Wien, 1831. 3. Band. §. Medling:

„Nicht lange blieb Medling unter der Verwaltung der von Carl und seinen kais. Nachfolgern eingesetzten Grenzgrafen, denn im Jahre 901 bemächtigten sich die Magyarischen Fürsten Oesterreichs, von denen Zottein bis 910, Phalig bis 923, und Toxus bis 955 nähmlich bis zur Zeit der Lechfeldsschlacht regierten, und dadurch alles wieder, wie es während der zwanzigjährigen Nacht der Hunnavaren war, in seinen rohen Zustand zurück versank. Das mit vieler Mühe gepflanzte Xtenthum (Christenthum) schwand, und die Tempel des Herrn wurden von den wilden Magyaren, die wieder gleich ihren Ahnen Menschenfleisch assen, und in wilder Gier von den Ermordeten das warme Blut mit Lust tranken, darniedergerissen.“

Már Kertelits is megmutatta, hogy nemtsak ember hust nem ettek a' Magyarok, de még vért sem ittak, mint néhány Franconiai Iró írta. És Rotteck is azt mondja, hogy az: „dass sie das Fleisch der Erschlagenen verzehrten und ihr Blut tranken, ist mehr Ausdruck des Schreckens, als reine Wahrheit.“

R e j t e t t s z ó.

Két tagomat forgassd; de azért nem változik az meg,

Én nálam nélkül még kenyeret sem ehetsz.

Tégy egy T-ét elibem, 's látd már ütögetnek az ifjak,

'S lapta gyanánt kapnak, bár tenyerek sajog is,

Vig kedvel szemlél gazdám mikor engemet estve

Fáradtan húznak tulkai háza felé.

Megfejtés: a' 15-dik Szám. Garad.